

Kanonresan

del 1: Tillbaka till Manali

Resan började bra. Problemet var, att jag två veckor före resan begåvats med en pappbox delikat vitt vin från Sydafrika. Inför avresan återstod mer än en halvliter, som måste drickas upp om det inte skulle förfaras. Jag gjorde mitt bästa kvällen före avresan, men ändå återstod fortfarande mer än en halvliter som jag följaktligen måste ta med mig. Men flygbestämmelserna proklamerade hårda bud. Allt måste drickas upp vid incheckningen.

Hellre än att låta det förfaras drack man således upp det, med den fatala påföljd, att man inledde resan fullkomligt berusad. Ju äldre man blir, desto mera lättpåverkad blir man, och bara vanligt vin med anständig alkoholhalt kan då innebära rena katastrofen.

För säkerhets skull hade natten före avresan tillbringats hos Halvar med direkt tillgång till direktbuss till Landvetter från Göteborgs Korsväg inför avresan, men tillståndet efter den blöta incheckningen förblev ändå betänkligt. Situationen innebar en något bisarr utgångspunkt för hela resan. Kunde det bli värre, eller kunde det bli bättre?

Emellertid blev det kanske just genom denna sällsamma situation bra flyt på resan från början, då man välvilligt accepterade allt och automatiskt tog det så lugnt som möjligt för att inte snubbla. Därigenom klarade man sig helskinnad hela vägen ner till Delhi trots mellanlandning i Helsingfors. Jag flög än en gång med Finnair då det faktiskt fortfarande var billigast fastän det blivit 33 procent dyrare sedan i somras.

I Delhi försökte man dock lura iväg mig till något annat än vad jag ville, som var att fara raka vägen upp till Manali. "Inga bussar går så här dags," (det var efter midnatt, men det går alltid bussar till Chandigarh,) "Ni måste prata med *the Tourist Office* och ta in på hotell," och så vidare, men jag gav mig inte utan insisterade på att bli körd direkt till *the Inter State Bus Terminal*, där det mycket riktigt genast fanns en buss till Chandigarh. Det var bara att sova gott hela vägen så gott det gick, och det gick efter Finnairs generösa bidrag till min omtöcknade situation med flera små flaskor rödvin på personlig begäran, för att uppväga och motverka allt det vita.

Chandigarh nåddes strax efter gryningen efter 6 timmar, och där var det första jag stötte på en extrabuss till Manali. Det var bara att hoppa på direkt och fortsätta sova gott hela vägen.

Denna bussresa var den mest mödosamma av de fyra etapperna, de 30 milen till Manali tog inte mindre än tio timmar med snudd på elva, men man kom trots allt fram i tämligen gott skick och med *jet-laggen* passerad. Klockan var kvart över sex på kvällen, vilket betydde, att jag klarat av resan till Manali från Göteborg på ganska exakt ett och ett halvt dygn, om man räknar från lämnandet av Halvars lägenhet klockan 6 på morgonen till ankomsten till Manali lokal tid. Räknar man exakt antal timmar från flyget från Landvetter till ankomsten var det bara 30 timmar, vilket var ett rekord.

Min gamle värd tog vänligt emot mig, och allt var som vanligt i Manali med torrt ypperligt väder och endast sporadiska hösttecken denna den 25 oktober. Jag blev genast erbjuden det finaste tillgängliga rummet, där jag sov i tio timmar. Temperaturen i rummet sjönk dock under natten till 13 grader. Det var bara att vänja sig från början.

På vägen upp till Vashisht följande morgon mötte jag en hindu, som jag utbytte den vanliga artiga hälsningen med. Sedan fortsatte han på hindi. Jag svarade på engelska, och det framkom att han tagit mig för en hindu. Jag tog det som en komplimang.

I det välgörande svavelbadet i Vashisht deltog en annan vit man, som var en typisk övervintrad hippie av det mest patetiska slaget. Han var utbränd och ängslig, såg ut som tjugo år äldre än jag fastän det visade sig att vi var exakt jämnåriga, och han darrade svårt på högra armen. Han var amerikan från New York och hade farit till Nepal första gången 1971 och sedan årligen kommit tillbaka. Han kom just ner därifrån och gav mig den goda nyheten att där förelåg inga som helst problem. Allt fungerade. Det var bara att åka dit.

Han var i Vashisht för första gången och var mycket ängslig inför att gå ner i det heta hälsobadet. Jag fick visa honom hur man skulle göra, men han var lika rädd ändå, nästan som en gammal käring. Det slog mig hur robust jag måste verka till hälsan i jämförelse med denna utbrände skakige jämnåriga jämlike, som såg mera sjuk än levande ut. Förra gången i Manali på tillbakavägen från resan till Zanskar, när jag varit nästan lika försvagad själv, hade jag bara vilat och inte gått i badet, medan det nu kändes som att jag aldrig varit i bättre form efter två månaders hård verksamhet hemma. Han hade säkert knarkat under större delen av sitt liv, led kanske av bestående hjärnskador som många narkomaner gör och vacklade till ibland i sin skraltighet, som om han också led av lågt blodtryck och ständig yrsel. Bekantskapen var intressant men inte mycket att utveckla.

När han fick veta att jag var från Finland frågade han mig varför finnar var så tystlåtna. Jag försökte förklara språkproblemet: finskan har begränsat antal konsonanter och en så helt annorlunda strukturerad och strikt grammatik, att det är mycket svårt för en finne att lära sig något annat språk. När han då efter övermäktig överansträngning lyckats lära sig ett annat språk skäms han för sitt dåliga uttal, varför han säger så litet som möjligt. I relation till andra språk lider således finnarna av svåra komplex. "Men också sinsemellan säger finnarna ingenting," menade han. Jag genmälde, att de säger inte mer än nödvändigt.

Natten blev kall igen, och rumstemperaturen gick ner till 12 grader. Desto vackrare var den sista morgonen. Snön låg som gnistrande diamanttäcken över bergen för att stanna, och en kanadensare, som också skulle iväg, tog ändå en kall dusch som "*kick-start*". Min värd bjöd mig hjärtligt farväl och välkommen tillbaka, och jag tog morgonbussen till Dharamsala.

del 2: *Tillbaka till Dharamsala.*

Bussresan dit gick smärtfritt ehuru den tog knappt elva timmar och var mycket påfrestande mot slutet när trängseln blev outhärdlig denna lördagskväll. Min nya digitalkamera upphörde att fungera, varför Kangradalen blev ofotograferad, batteriet var slut, och det var inget jag kunde göra på bussen. Klockan 7 på kvällen kom vi fram och släpptes för säkerhets skull i staden så att vi inte skulle missa den sista bussen till McLeod Ganj klockan 7.

Dharamsala var förvånansvärt varmt i kontrast mot Manali. Jag fick en extra filt till natten, men den behövdes inte, ty rumstemperaturen gick inte under 20. Ingen snö låg på bergen fastän vädret var lika idealiskt och klart som i Manali. Det var bara att njuta.

Uppe vid Triund träffade jag ett mycket sympatiskt ungt polskt par, som var väl fysiskt tränade. De hade varit i Kashmir och frusit och misslyckats med att ta sig till Ladakh. Hon, som hette Magdalena, var i Indien för fjärde året i rad för att studera dans, medan hennes vän Sebastian var fotograf. Vi kom naturligtvis in på det nyligen inträffade valet i Polen. De berättade, att deras regering sedan två år varit ett skämt. Tvillingbröderna, som varit premiärminister och president, hade ett löjligt namn som betydde ungefär "den lilla ankan" (diminutiv av anka), varför det varit förbjudet i Polen under två år att skämta om ankor. Den nya premiärministern råkade heta

Donald i förnamn, som ju också är Donald Ducks förnamn (Kalle Anka). Således slipper inte den polska riksdagen ännu på ett tag den känsliga kitsligheten med ankproblemet, då premiärministern, fastän utbytt, fortfarande ses som en anka.

Sebastian tog också bara diapositiv som fotograf och underkände digitala bilder för deras begränsning i färger och utförlighet. Jag hade min gamla ovärderliga kamera med mig också, och det skulle bli intressant att jämföra resultaten av båda kamerorna med varandra, då jag ibland tog samma motiv med olika kameror.

På vägen ner mötte jag ett större sällskap av mest unga käcka damer som talade svenska. De var alla från Karlstad.

Under lunchen uppe på Tsongkhas underbara öppna terrass på taket, där man kunde njuta för fulla muggar av solen, kom en ung man i vitt fram till mitt bord och ville prata. Han verkade prydlig och ordentlig, hade ringar i båda öronen och kom från Rajasthan. Det visade sig att han ville sälja hasch. "Det är billigt här nu," försökte han. Jag var naturligtvis inte intresserad, då jag aldrig rökt någonting då jag var rädd om de enda två lungor jag hade som var känsliga och mottagliga för infektioner, men om jag skulle ångra mig senare så var han lätt kontaktbar, då han förtjänade sitt dagliga bröd som skomakare på gatan. "Jag gör ordentliga skor," menade han, och det kunde ingen tvivla på. Det finns knappast några bättre hantverkare i världen än de mycket flinka och snabba hinduerna. Att sälja hasch till turister var hans extraknäck, då skomakeriet naturligtvis inte gav mer än till dagligt nödtorft.

Det fanns fler "haschturister" i Dharamsala än i Manali. De flesta höll sig nere i Bhagsu i dalen mellan McLeod Ganj och bergen. Där fanns bestående hippiekolonier som var svåra att överblicka, kartlägga och lokalisera, och jag hade ibland i misstag hamnat inne bland dem. Naturligtvis handlade det mest om israeler.

På kvällen vid det sista kaffet för dagen hade jag mycket angenämt sällskap genom två unga damer från Kalifornien, av vilka den ena talade flytande hindi, vilket var mycket imponerande. Det visade sig att hon var indiska, hennes familj var från Hyderabad i södern, men de hade alltså flyttat till Amerika, så att hon fått två världsspråk gratis. Hennes väninna reste med henne i Indien för första gången, och de frågade mig om rekommendationer. Det var sällsamt att av en indiska bli frågad till råds om vad man borde uppleva i Indien.

Det blev en underbar natts vederkvickande sömn, och följande morgon var jag i idealisk form, gick upp till Triund på en timme och trekvart och fortsatte upp till *Snowline*. En fransman jag träffat igår hade stannat över natten i tält i *Snowline* och frusit ordentligt men ändå tagit sig till glaciären för att röra vid isen och förstört sina skor, så att han gick haltande och trasig tillbaka. Sådant händer.

På vägen ner träffade jag åter det svenska gänget från Karlstad. Det visade sig att de var här en hel månad för att studera, och jag komplimenterade dem för att de valt rätt tid på året och haft bästa möjliga tur med vädret. Inte ett moln sågs på himlen denna dag. De var ett dussin flickor, en man och en äldre lärarinna.

Men efter denna *trek* på sex timmar var jag dödligt trött och kunde inte göra mycket mera. Det rapporterades om nya kinesiska skottlossningar mot tibetanska flyktingar vid den nepalesiska gränsen, vid samma pass där en tibetansk nunna sköts till döds förra året, Nangpa La vid Mount Everest, vilket inte vittnade om någon förbättring i Kina. Efter Burmakrisen hade kineserna även rackat ner på munkarna i Lhasa och stängt klostren Drepung, det största, och Nechung, som om Burmakrisen var tibetanernas fel.

Mot kvällen tog jag nattbussen mot Dehra Dun och Rishikesh, men jag hoppades innerligt att jag skulle återkomma till Dharamsala ännu en gång mot slutet av denna resa.

del 3 : *Tillbaka till Rishikesh och Joshimath*

Mina bästa vänner i Dharamsala förblev dock alltid tibetanerna och bergsfolket. De senare umgicks jag alltid med under mina promenader uppe i bergen, medan de förra jag träffade mest nere i McLeod Ganj. Jag såg fram emot att se dem alla igen nästa gång.

Bussresan till Rishikesh blev påfrestande som vanligt, drygt 33 mil på 17 timmar, men jag hade tur med resällskapet denna gång: en ung israeliska som skulle till hippiekolonin vid Kesaar Devi i Almora, en indier bosatt i Torino i Italien som var född i Almora och en ryss Fjodor från Moskva som var i Indien för första gången och skulle stanna i två månader. Han var som ett stort barn men verkade nöjd och glad åt det mesta. Han tydde sig till Diwan, indiern från Torino, so tog väl hand om honom. Israeliskan försvann vid avstigningen i Dehra Dun på jakt efter en direktbuss därifrån till Almora. Vi kanske skulle träffas där igen efter fem dagar när jag kom dit.

I Rishikesh ville Diwan och Fjodor genast gå på lunch medan jag ville återupptäcka mitt gamla paradisställe Rishilok för dusch och enkel frukost, så våra vägar skildes där mitt i korsningen av allt kaos i Rishikesh.

I Rishilok blev jag genast hälsad välkommen tillbaka av min gamla värdinna sedan 12 år. Ingenting hade förändrats under de tolv åren, tack och lov. Att sitta där och njuta av paradistillvaron i deras undersköna trädgård var en alltför kortvarig njutning, ty klockan tre nästa morgon måste jag stiga upp för att ta bussen tillbaka upp till Joshimath.

Tillbaka till Joshimath.

Resan dit blev stökig, för jag hamnade på fel buss. Tidigare hade jag mött en Joshimathbuss under nattpromenaden till busstationen, så jag anropade varje buss jag mötte om någon av dem skulle till Joshimath. En av dem svarade ja och plockade upp mig.

Det visade sig dock genast att den bara skulle till Karnaprayag efter två tredjedelar av vägen. Då ville jag gå av för att ta en annan buss. Då ändrade de sig och beslöt att fara till Joshimath för min skull. Jag stannade kvar och betalade hela resetaxan.

Bussen slog alla fartrekord medan vägen över bergen var i ett rysligt skick, så jag slog huvudet i taket flera gånger där jag satt nästast i bussten tillsammans med ett antal damer som delade samma öde, och stannade inte förrän i Srinagar efter nästan 10 mil. Där visade det sig att min buss i alla fall skulle vika av i Karnaprayag mot Gwaldam. Jag satt fast och följde med, men den unga pojkkonduktören var fullkomligt hederlig: jag fick tillbaka det jag betalat för bortom Karnaprayag.

På etta ställe fick jag då invänta en annan buss. Det blev en "*semi de luxe*" med, ve och fasa, öronbedövande stereoskval! Det var inte musiken det var fel på utan volymen. Jag bad konduktören, en dumskalle, att sänka volymen, vilket han gjorde, men bara för att höja den till maximum igen en stund senare, som om jag inte funnits.

Jag hade dock ett mycket trevligt resällskap i form av en ung lärare verksam i Ranikhet som nu skulle hem för Diwaliferierna. Han var intresserad av allt och älskade att samla på internationella vänner på Internet, så jag blev genast en av dem.

Han steg av i Nandprayag, och för att sedan undkomma öronsprängningen tog jag fram mina gamla vaxproppar och applicerade dem. När jag tog ut dem igen vid ankomsten till Joshimath hade jag ändå blivit lomhörd p ena örat. Det sista jag ville i Indien var att bli handikappad och allra minst på örat, som skulle försvåra allt umgänge. Jag hoppades att det skulle gå över.

Till all lycka verkade vädret förbli stabilt och underskönt. På det kunde jag minsann inte klaga. Värre var det på hotellfronten i Joshimath. Staden gav sitt

vanliga intryck av fullständigt kroniskt upplösningstillstånd, men den här gången särskilt på hotellfronten. Mitt gamla ställe Shailja verkade helt förstört av reparationer och ingen var där, tre andra hotell i samma kvarter var lika övergivna och i synnerhet det statliga, och precis när jag var beredd att ge upp kom en liten pojke fram till mig och undrade om jag behövde rum. Han förde mig till Shailja, han bad mig vänta, hämtade den nye ägaren, och vi kom överens. Jag var hemma i Joshimath igen.

Även på restaurangfronten var det kritiskt. De flesta restauranger hade lunchstängt, det vill säga att maten tagit slut, men jag hittade min gamla nepales i utkanten av stan som gav mig en ordentlig chowmein, kryddstark men ätlig. Vi hade sällskap därifrån sedan, han hade nu bott i Joshimath i sju år och var Oshoanhängare, (en mycket liberal buddhistisk sekt efter den mest framgångsrika av alla gurus,) och medgav att det var få utlänningar som kom till Joshimath. Regeln var att högst 1-3 stycken kunde siktas under en dag.

Just när jag skulle gå hem såg jag två. Jag hälsade glatt och fortsatte mina steg, men de hann upp mig och visade sig ha en mycket angelägen fråga: var fanns det en whiskyaffär? Det var mycket viktigt för dem att få tag på whisky. Den ena var liten och gråsprängd, den andra var skrymmande med teleskopglasögon, de var som en variation på Fyrtornet och Släpvagnen eller Helan och Halvan. De visade sig vara ryssar från Moskva. Tyvärr hade jag aldrig sett en spritbutik i Joshimath, detta ganska konsekvent vegetariska ställe och centrum för hinduismens hjärta vid Gudarnas Dal. Jag kunde tyvärr inte hjälpa dem ur deras dilemma.

del 4: Tillbaka till Auli och Gwaldam.

Prognosen var inte god. Ofta när man stiger upp på morgonen är man som vissnast, och det ska mycket till för att man alls skall orka ta i tu med dagen. Jag hade föresatt mig att gå upp till Auli, flera kilometer rätt upp, och jag var dödstrött innan jag hade börjat. Men man satte i gång (utan frukost) och gick naturligtvis vilse igen inne i militärområdet, som gjort allt för att omintetgöra alla möjligheter för en utomstående att hitta trappvägen upp till Auli, men till slut hittade jag den och satte i gång. Det var lika mycket bly i benen denna gång som förra året.

Hur det nu kom sig kom man upp (efter en timma och trekvart) till linbanans slutstation precis när den satte i gång dagens trafik, precis som förra året. Framför ens fötter låg hela Himalaya med topparna tornande upp mot himlen runt omkring med Nanda Devi i centrum, sett från Auli ett av världens vackraste berg.

Efter en stärkande kopp kaffe fortsatte jag upp genom skogen, förbi templet till grässlätterna ovanför den, där jag nöjde mig med att bestiga en av höjderna före snögränsen. Det var inte det högsta man kunde komma, men det var gott nog, vädret var molnfritt och gav Himalaya ett mera strålande praktfullt majestätiskt ansikte än någonsin, och det var som om hela resan hade varit värd bara detta ögonblick. Friden och skönheten var total.

Allt gudomligt inkarnerat, eller hur?
Denna oerhörda rikedom av prakt och skönhet
i vithet bländande i högsta målsättning mot himmelen
förbjuder med sin glans allt mänskligt
att med risk för livet komma alltför nära,
uteslutande allt fult och lågt, allt ovärdigt och svagt,
all dödlighet och världslighet och jordisk bundenhet,
i evig vithet dömd att skina bländande för alltid
oberoende av alla de jordbävningar och kataklysmor

som utmärker mänskligheten i all dess kaotiska historia,
konstant och oberörd av allt i praktfullhetens tystnad
medan även geologiska eoner överlevs med lätthet,
medan vi kan bäva blott och tyst beundra
denna renast möjliga och högsta manifestation
av skönhet, frihet och befrielse,
som människan kan finna endast i naturen,
som allenast kan bevara människans kontinuitet,
om hon blott skulle fatta att hon icke är naturens härskare
men bara kan fortsätta leva om hon ödmjukar sig för naturen.

Resten var enkelt. Då uppstigningen varit brant, svår och tröttsam var nedstigningen desto lättare. Jag stannade på nytt vid linbanans ändstation och frossade i tre muggar kaffe i solskenet innan jag gick ner igen. På vägen ner mötte jag en stor grupp unga västerländska turister. Detta var mycket glädjande. Det hade aldrig hänt förut.

När jag kom ner var klockan bara ett — hela trekken hade tagit precis fyra timmar. I Dharamsala har man i regel ingen svårighet att vandra upp till 3000 meter medan nedstigningen är förintande, men i Joshimath-Auli är det tvärtom. Det är värst i början medan nedstigningen hela vägen går som en dans genom de mycket brantare förhållandena. Inga sviter följde. Knäna var lika opåverkade av denna strapastur idag som första gången jag gjorde den för 12 år sedan. Varje gång jag gjort den på nytt sedan dess hade förhållandena varit annorlunda, så att det varit en ny upplevelse varje gång — den hade aldrig varit en upprepning. Det var dock ett stålbad varje gång men ett oändligt välgörande och befriande sådant.

Hur underbart det än var under dagen med strålande värme och paradiset, så blev kylan desto värre under kvällen. Av någon anledning kändes mitt rum mycket kallare än det var, och enda sättet att få upp värmen var att krypa under täcket. Min nepalesiske vän på restaurangen mitt emot Mariwari lagade dock enkom för mig en speciell tomatsoppa som inte stod på menyn, vilket jag var mycket tacksam för. Efter klockan fyra var värmen och solen förlorade. Resten av dygnet var det till att frysa.

Emellertid fick jag god kontakt med mitt värdfolk. Farfar visade sig vara en gammal journalist som gav ut sin egen veckotidning och var mycket talför. Sonen var min värd och angenäm att ha att göra med, och det var dennes son, en högst 11-årig pojke, som raggat mig till stället.

Vi diskuterade mycket lokala förhållanden och kom att diskutera Kausani, som genom den nya indiska medelklassturismen blivit så dyrt att ingen normal människa kunde stanna där längre. Flera andra lokala personer var av samma mening. En annan ung man, som jag mötte uppe vid Auli, ville gärna veta min mening om Joshimaths utveckling. Han hade ju varit pojke när jag kommit dit första gången. Huvudkaraktären av kaos och kroniskt upplösningstillstånd hade inte alls förändrats, medan dock utvecklingen farit för hårt fram. Om hotellen i Indien skulle envisas med att höja priset med 50 rupier varje år kunde man ju inte komma hit längre. Han tyckte också att utvecklingen farit för hårt fram.

6.30 följande morgon satte jag mig på bussen till Gwaldam. Resan dit (15 mil) tog sex timmar. Redan på väg ner de första fem milen från Joshimath började moln avslöja sig i söder — ett oroande tecken. Naturligtvis ackumulerades de och växte de i hotfullhet. När jag nådde Gwaldam kunde man inte ens få den vagaste skymt av Trisul. Det vackra, himmelska, strålande, perfekta vädret var förbi. Jag hade fått mitt lystmäte i Auli, och sedan — ridå, efter nio dagar av oupphörlig paradistillvaro.

Stämningen i Gwaldam var dock angenäm och avspänd. Ingenting hade förändrats sedan förra året, och fastän man inte såg ett dugg gick jag upp till utsiktsskullen bara för att hålla i gång benen. Liksom i Joshimath var maten i

Gwaldam förfärlig, trots att jag sade speciellt till om ingen chili i maten, men den gick i alla fall ner och stannade trots fullständigt äckel och aptitlöshet.

Där på en av krogarna mötte jag min unge konduktör som jag åkt med från Rishikesh till Karnaprayag, som velat föra mig till Joshimath men gett mig pengarna tillbaka när han inte kunde. Han var en liten spenslig ung man, som en miniatyr av Marlon Brando som ung, och mycket trevlig och älskvärd. Återseendet var glatt.

Det var ändå betydligt varmare i Gwaldam än i Joshimath, man slapp frysa, jag tog in hos det kommunala Vikas Nagam och kom undan med 80 rupier (13 kronor), billigast hittills, för ett dormatorierum i deras ypperligt belägna komplex mitt på krönet av den lilla staden. Jag hade ingenting övrigt att önska.

del 5 : *Tillbaka till Kausani.*

Min avsikt var att fara direkt till Almora, men det uppstod komplikationer. Jag ville helst inte ta den långsamma ultra rapid-bussen, som kunde ta fem timmar på sig att tillryggalägga nio mil med hundra stopp på vägen för te, lunch, etc, och som gick först 9.30. Min vänlige värd föreslog en tidigare lokalbuss till Garur (3 mil) där jag lätt kunde hitta en jeep eller buss vidare. Jag följde hans råd och köpte en biljett till Garur, men när jag väl satt ombord visade det sig att bussen skulle vidare till Kausani. Så bra! Jag kunde åka med ända dit!

Jag såg fram emot ett kvickt byte där till en snabb AlmorajEEP, men bussen tog oss förbi marknaden uppåt kullarna mot militärlägrE, så att jag måste gå ner tillbaka. Det var en uppfriskande promenad, och man kunde slå en välbehövlig drill på vägen, man kunde ta åtskilliga genvägar, men när jag väl kom ner till marknaden såg jag tyvärr ett bekant ansikte. Han fixerade mig genast, och jag var pantad. Det var min gamle vän från fordomdags, han som i tidernas begynnelse först raggade mig till sitt hotell Uttarakhand, då ett pittoreskt ställe för den värsta sortens västerländska avsigkomna hjältar. Jag hade alltså känt honom i tolv år. Nu tog han mig igen, och jag hade ingen chans.

Jag hade absolut inte haft några planer alls på att stanna upp i Kausani. Tvärtom. Jag avskydde detta kära gamla ställe, där jag trivts så vansinnigt gott under 90-talet, sedan det invaderats av indiska medelklassturisthorder, som drivit upp priserna till det orimliga. Det rum, som jag bebott 1995 och som då kostade 50 rupier natten, kostade nu 750. Det var mycket litet. Min vän gav mig nu samma rum för 300, och jag kunde inte tacka nej. Det var bara att göra det bästa av saken och njuta av friden i Kausani än en gång, om det gick för alla de drällande horderna av Calcuttaturister. Jag såg ingen annan västerlänning i staden. De hade alla försvunnit därifrån liksom jag för länge sedan. Under 70-talet hade Kausani varit en blomstrande hippiekoloni, tills kommersen satte i gång.

Jag hade ett långt samtal med min värd, som hade fötts i sitt hotell och ärvt det. Vi delade gamla minnen, men för första gången fick jag veta något av hans historia. Han hade haft grava alkoholproblem och ofta spenderat år under isen. Han hade gett ett något melankoliskt och tillbakadraget intryck, men nu förstod jag varför. Han var emellertid helt rehabiliterad nu, han drack varken alkohol, kaffe eller te och rökte ingenting och såg frisk ut som en ung man. Jag gissade hans ålder till 40, men den var 44.

Tyvärr var mitt gamla stamtesjapp uppe vid ashramet borta, så jag fick dricka te inne på ashramområdet i stället. (Ashram = indiskt kloster.) Där ansattes jag omedelbart av en omfattande Calcuttafamilj på tre generationer, där den yngsta dottern (8 år) var särskilt ivrig. Hon ville absolut bli min brevvän, och jag hade ingenting emot det. Familjen var mycket trevlig och underhållande, och jag hoppades verkligen på fortsatt kontakt med dem.

Min gamle kock i Kausani hade tagit slut. Han brukade sitta i köket och gurgla med sin vattenpipa i det oändliga, där han faktiskt rökte cocablad, men var en idealisk kock. Nu var han borta, och min ägare hade byggt en ny restaurang. Naturligtvis måste jag pröva den, och till min häpnad var maten exakt den samma, lika förträfflig och högklassig. I Joshimath och Gwaldam hade jag lidit av den förskräckligt vidriga maten men fick nu välbehövligen plåster på såren och kunde kanske börja leva igen.

Och vem stötte jag inte ihop med där på restaurangen om inte gamle Yogi Müller! Vi hade setts senast under översvämningarna i Ladakh för femton månader sedan, då han gjort sig besvärlig hos min reseagent. Som vanligt kom han inte ihåg mig, fastän vi nu känt varandra i tolv år. Men jag fick honom att slå sig ner och börja berätta om sina resor och äventyr. Han hade varit ett halvt år i Canada långt norr om Quebec men levde fortfarande mest i Indien som tysk medborgare med femårigt visum, som nästa gång skulle ta slut om ett halvår. Jag fick honom också att berätta om Nepal, han hade varit och trekkat till Mustang för bara tre år sedan, och han menade att inga risker förelåg idag, om dock situationen var labil. Man visste fortfarande aldrig vad som kunde hända plötsligt var och när.

Problemet var den förestående Diwalihögtiden. Han tillrådde mig att hellre ta tåget till Gorakhpur och ta sig in i Nepal via Sunauli, varifrån det var enklast att ta sig med buss till Pokhara, hellre än att gå över gränsen västerifrån via Tanakpur med en följande bussresa på 18-20 timmar. Emellertid skulle busstrafiken vara överbelastad före och efter Diwali, medan om man reste på själva Diwalidagen den 9 november skulle man finna allting tomt och ledigt. Detta var ett intressant tips. Det var att liksom pricka in stormens öga och utnyttja det. Inte heller reser ju någon i Europa frivilligt den 24-25 december medan alla reser våldsamt före och efter. Före och efter Diwali var det ofrånkomligt att allt i båda länderna skulle vara upplöst i fullständigt kaos.

Ett annat alternativ vore att först resa till Darjeeling och Sikkim och sedan ta sig in i Nepal senare när stormen lagt sig. Detta verkade vara det vettigaste. Diwalifesten i Indien har alltid enbart berett mig de förskräckligaste fasor. Man bör vara på resande fot när som helst utom just då. Tyvärr hade Diwalihögtiden detta år hamnat vid en för mig ytterst olämplig tidpunkt.

Denna underbara dags final bestod av min bekantskap med ryssen Sergej från Petersburg, som sedan 5 år bor nere i Pondichery i sydligaste Indien. Då vi båda var väl förtrogna med de viktigaste faserna av indisk kultur kunde vi hålla på i det oändliga med att diskutera olika platser, olika personligheter, olika kulturer och olika aspekter både på Indien, Ryssland och världen. Han har definitivt lämnat Ryssland bakom sig och hade nu just kommit till Kausani (via Naini Tal) efter en omfattande *trek* till Kanjenjunga av alla berg. Han var ung och frisk och stark och redan så oerhört mångkunnig, att det var att se fram emot att bibehålla kontakten med honom. I morgon far han dock tillbaka ner till Naini Tal, så det är möjligt att vi återses där.

del 6: *Tillbaka till Almora och Naini Tal.*

Vid vår gemensamma frukost berättade Sergej mycket om sitt arbete i Auroville nära Pondichery, där allsköns internationella projekt pågår främst inom konst, teater, film och musik, och där finns till och med en berömd orgel som används vid konserter. Jag frågade senare under dagen under vår gemensamma middag i Almora om där även förekom engagemang och aktiviteter rörande den globala klimatkrisen, och visst gjorde det det. I Almora hade jag för första gången på en vecka kunnat åtnjuta Internet och fått Jean Hudons senaste nyhetsbrev om det chockerande "Saragassohavet" i Stilla Oceanen bestående av mänskligt skräp och påsar och flaskor

av plast, om tillståndet hos familjen Bush och mera nytt om mänsklighetens globala skenande självmordskarusell, och även andra chockerande nyheter från Tibet och Nepal, om kinesiska förstörelser av Buddhastatyer och stängningar av kloster och framför allt om förbudet i Nepal för de fem tusen nya tibetanska flyktingarna där att få acceptera en humanitär inbjudan till Amerika. Kina pressar Nepal hårdare nu igen till ökad intolerans och förföljelse mot tibetanska flyktingar, som fortsätter att fly över pass på 6000 meter i ett antal av i medeltal 3000 flyktingar om året fastän kineserna försöker skjuta ner dem på vägen.

Men jag går händelserna i förväg. Sergej beslöt att fara till Almora i stället för till Naini Tal, då jag lyckats väcka hans intresse för herr Shahs gamla surrealistiska värdshus "Kailas" och för Kesaar Devi på sin indiska motorcykel, medan jag tog bussen halv 11. De 62 kilometrarna tog två och en halv timmar precis. Bussen var fullproppad som vanligt, vägen var sämre än någonsin, och folk spydde ut genom fönstren som vanligt. I Almora tog jag genast in hos herr Shah och fann honom i bästa tänkbara form för sina 91 år i fullt stormgräl med alla sina anställda och vänner. Sergej hade hunnit före och tagit mitt rum, så jag hänvisades till ett annat rum vars dörr varken gick att stänga eller låsa. "Lita på mig," sade herr Shah, och jag gick ut på stan med min rumsdörr öppen och olåst.

Även i år var Pugmark stängt medan jag fick nöja mig med samma sekundära restaurang i närheten i år som förra året, men maten var god. Därefter hade jag min Internetsession med bland annat ett mail från min gode vän Erik Peltz i Pokhara i Nepal, som berättade att han under sin Annapurnarunda på 12 dagar mött maoister som krävt pengar av honom. Han hade bara gått på och struntat i dem och ändå inte blivit skjuten bakifrån. Annars, sade han, var allt frid och fröjd i Nepal.

Vår middag hade Sergej och jag på "*Cityheart*", en ny restaurang alldeles nära vårt anrika hotell, där maten faktiskt var förträfflig, om dock Sergej klagade på riset, som var som ämnat åt en hönsgård. Det blev strömavbrott mitt under middagen som varade länge, men vi fortsatte prata ändå, om framtidssamhället Auroville, om Gorbatsjov, Putin och Jeltsin, om Tjernomyrdin, Stalin och Tjobajs (han heter faktiskt så) och Sovjetunionens otroliga avskaffande som genom ett trollslag som ingen hade väntat men som varit oundvikligt i decennier.

Herr Shah, vår värd, var alltså i bättre form än någonsin, verkade det, och fick ta ut en av sina gäster, som blivit störd av en halv flaska sprit, på en längre förfriskningspromenad. Han var snabb i replikerna, alertheten själv och oändligt charmerande, som alltid. Fastän det var 35 år mellan oss var vi som gamla kompisar.

Resan till Naini Tal tidigt följande morgon gick smärtfritt, och där ställdes man inför diverse perplexiteter. Den första var ett hotellerbjudande, nästan genast när jag ankommit till Naini Tal tilltalade mig en ung man och erbjöd ett hotellrum med varmt vatten för bara 200, det lät för bra för att vara sant, jag gick med på att följa med och inspektera stället, varpå jag omedelbart skuffades in i en bil som körde bort med mig. Till det yttre var det rena kidnappningen. Det visade sig ingå i hotellets service.

Hotellet i fråga var Vikrant, där mina engelska vänner 1995 hade bott billigt och bra, högst upp i en lång backe som gick upp bakom den katolska Franciskanerkyrkan. Hotellet höll allt vad det lovat. Ingen dusch men varmt vatten hela morgonen, därtill restaurangservice till rummen (men ingen restaurang) och en idealisk utsikt från terrassen utanför mitt rum, som likväl var det billigaste i hotellet. Man hade sol ända fram till 16.50 innan den försvann bakom kullarna, och rummet var trivsamt och varmt. Det var bara att tacka och ta emot och betala.

Därmed övergav jag det gamla spöketellet "*Alps*" med dess grandiosa praktrum, som varit mitt stamställe i Naini Tal i tio år, den gamla sjuka värdinnan, troligen mycket rik, hade höjt hyran med 50 rupier varje år, senaste år hade vi grälat om detta, och nu var Vikrant faktiskt billigare, som i motsats till "*Alps*" hade

matbetjäning, varmvatten och TV på rummet. Det sista var dock ett gissel, då rumsgrannarna hade den på till sent på natten med idel vilda slagsmål, hysteriska skrik och mycket reklamoväsen, och lyhördheten var total. Får jag en TV på rummet i Indien drar jag alltid genast ut kontakten.

Det andra bryderiet gällde min resa vidare. Diwalikrisen stod för dörren, som ofelbart störtar hela Indien i totalt kaos under en hel vecka, särskilt i trafiken. När jag rådgjort med Yogi Müller i Kausani om att ta bussen in till Nepal i tid till Diwali hade han sagt: "Tänk inte ens på det." Alltså satsade jag på att fara direkt vidare mot Darjeeling.

Jag gick till en resebyrå i hopp om att slippa själv behöva bråka och fixa och tricksa med biljetter. Agenten lade sin panna i djupa veck och såg bekymrat på mig. "Det är bäst att du går till biljettkontoret själv," slöt han. En sämre uppmuntran och mer pessimistisk prognos hade han inte kunnat komma med.

Efter att ha väntat ut den stökiga kön vid biljettkontoret fick jag beskedet att nästan 400 var före mig på väntelistan. Den första realistiska möjligheten att alls kunna resa var den 9 november på själva Diwalidagen. Där skulle jag bara vara femte namn på väntelistan. Jag slog till.

Därmed skulle jag alltså sitta på tåget under de tre Diwalidagarna. Det skulle bli en annorlunda erfarenhet. Och fram till dess skulle jag ha fyra skrotdagar i Naini Tal, som jag äntligen kunde ägna åt mina studier.

Det tredje bekymret var att Haldwani-servern var kaputt, så att Internet låg nere i Naini Tal och i hela regionen. Därmed kunde jag inte kommunicera med omvärlden alls eller få några nyheter. Jag försökte hela måndagen utan resultat, och tisdag morgon var ännu inget hopp i sikte. Detta var kanske det svåraste problemet, som dock måste lösas illa kvickt.

Jag hade alltså fastnat i Naini Tal för fyra dagar framåt. Detta äventyrade Nepalplanerna, och jag kunde inte meddela mig med omvärlden. Trots allt hade man kunnat fastna på ett sämre ställe, och Naini Tal låg ändå som säker trea på min favoritlista, så det var egentligen bara att ta det lugnt och njuta och utnyttja limbotiden till att äntligen göra litet kreativ nytta.

del 7 : *Limbo i Naini Tal*

Vid inloppet till Mallital, Naini Tals norra ände, står en gorillaliknande staty av någon stor lokal ledare med ett omöjligt namn och valrossmustascher som golvborstar, i säckiga skrynkliga kläder. Det är särskilt påfallande hur säckiga och skrynkliga byxorna är, som om de var alldeles för stora, medan statyn är betydligt över kroppsstorlek och dessutom hålls ständigt blankpolerad och blänkande, så att groteskheten i kläderna framhävs ytterligare. Dessutom är huvudet alldeles för litet. Han bara står där och ser dum ut, och det enda som fattas är måsar som bajsar i hans löjligt lilla Nehrumössa.

I andra ändan av Naini Tal, Tallital, står vid vattnet en betydligt mindre staty av Gandhi, nästan naken, trådmager och spinkig som ett skelett men utomordentligt levande och i full gång, som om han fångats i farten. De båda statyerna är varandras motsatser, Gandhi som symbol för det äkta, innerliga, levande och eviga Indien, och den stela valrossgorillan mera en bild för det besuttna etablissemanget, den rika och lata överklassen/medelklassen, bekvämligheten, medelmåttigheten, den konservativa trögheten och likgiltigheten, det Indien som aldrig växer ifrån sitt kastsystem.

Jag var fyra dagar i Naini Tal under vilka det inte var mycket jag kunde göra, i väntan på mitt tåg österut precis när Diwali körde i gång på allvar med infernaliskt fyrverkerifestande över hela Indien och Nepal, vilket saboterade min resa och

riskerade mina möjligheter att komma till Nepal – några dagars förlust på en månadsresa kan vara tillräckligt för att bringa oordning i programmet.

Jag gjorde det bästa av saken och njöt, fick mycket skrivet och läst med risk för att bli arbetslös längre fram under resan om jag inte förnyade mitt bokförråd i Dharamsala – det fanns inga bra *second hand*-bokaffärer i Darjeeling, och gick varje morgon upp till Naini Peak. Första morgonen träffade jag en trevlig person där, och andra morgonen kom Matthew Lawrence från Toronto, som var i Indien för första gången för att där tillbringa sin bröllopsresa. Frun hade han tillfälligt lämnat i sängen. Han var antropolog och mycket intresserad av den globala miljökrisen, varför vi hade mycket att tala om och blev goda vänner. Han ville komma upp dit igen till Naini Peak nästa morgon men kom inte.

Den tredje morgonen var det alldeles klart, och man kunde se alla bergen, men den dagen, fastän natten varit så mycket kallare, kom dagsmejan tidigt, och klockan tre bröt hagelskuren fram. Det var första gången jag upplevde hagel i Indien. Den sista morgonen var så smogig att man inte kunde se ett enda berg. Vi läste i tidningen att Delhi hade smogproblem igen trots alla insatser för att eliminera det.

Det värsta problemet i Naini Tal var dock alla strömvavbrotten. Den första Diwalikvällen inträffade de oavbrutet och lika oväntat varje gång, varvid allting sloknade totalt medan dock fyrverkerierna och smällarna fortsatte oförtrutet, som under ett bombanfall i krigstid, och så plötsligt, när alla generatorerna vrålande snurrat i gång, kom strömmen tillbaka igen.

Till Diwali erhöll också statyn av farbrodern i de säckiga kläderna sin blomsterkrans av brandgula blommor. Kransen nådde precis ner till putmagen på honom och fick honom bara att se ännu enfaldigare och löjligare ut. Gandhi däremot bar sin krans med elegans.

Sista dagen var en lugn dag trots Diwaliterrorn, medan det var lika svårt som alltid att bege sig ner från bergen för att ta tåget nere på slättlandet igen, bland de förskräckliga folkmassornas trängsel, den kvalmiga hettan, myggorna och prosaiskheten. Man ville som alltid stanna kvar bland de höga, vackra, rena, vita bergen.

Resan vidare för återfinnandet av dessa berg gick dock förvånansvärt bra. Den oändliga tågresa Kathgodam-Barauni (32 timmar) förkortades genom spirituellt sällskap av en gammal advokat på väg hem till Calcutta efter pilgrimsvistelse i bergen omkring Almora, gissningsvis omkring 65 år, samt en ung man som kom senare ombord. Advokaten berättade varmt om för mig främmande platser som Mukteshwar och Bageshwar. Han var som en parodi på en gammal excentrisk skådespelare men mycket godmodig. Han hade under sina år rest överallt omkring i Indien och Nepal men aldrig utanför, fastän han hade en niece i Amerika, vars man åtagit sig att betala alla omkostnader för honom om han kom över men inte utan reservationer, varför advokaten/onkeln aldrig tagit risken att åka. Vi hade en underbar samvaro på tre man hand, och advokaten inbjöd oss båda yngre att gästa hans hus i Calcutta. Han avrådde mig bestämt från att ens försöka resa till Nepal. "Där kan inte ens en hindu resa säkert längre," menade han.

Barauni blev som vanligt en thriller. Det hette att tåget var i tid för en gångs skull, varför det för ovanlighetens skull fanns en chans att jag kunde fånga det anslutande tåg i Barauni som jag hade biljett till. Men det var Diwali, och förseningarna var nästan obligatoriska. Tåget verkade stanna längre för varje ny station. Muzaffarabad passerades vid midnatt, och det var långt kvar till Barauni, som nåddes först klockan 4. Mitt anslutningståg skulle ha lämnat Barauni klockan 01.10. Medge att chanserna var små. Utvakad och groggy steg jag av tåget i Barauni i ett fullkomligt hav av folkträngselkaos, men en bärare banade sig väg fram till mig och frågade mig om jag skulle mot Guwahati. Han blev min räddning. Jag hakade på honom, och han förde mig genom det totalt lössläppta folkkaoshavet över diverse

gångbroar till rätt tåg och till en konduktör utanför som hade problem. Han viftade oss längre bort, och en språngmarsch följde. Till slut kom vi till rätt vagn och rätt konduktör, som bockade av mig på en lista och släppte in mig. Precis en minut senare satte tåget i gång.

del 8: *Tillbaka till Nepal?*

Min kupékamrat på detta tåg från Barauni till Siliguri var en handelsresande, som delade min kärlek för Darjeeling och Sikkim men bara hade varit där två gånger, medan han varit i Siliguri i affärer minst tusen gånger. Medan vi satt och samtalande kom en parant kvinna in i kupén och tiggde. Hon var förfärligt grann, och jag förstod inte vad hon skulle ha pengar för, men min reskamrat gav henne pengar under diskussioner som jag inte förstod. Jag synade kvinnan närmare. Det var en man.

När han/hon avlägsnat sig frågade mig min reskamrat om jag förstod situationen. Naturligtvis hade jag inte det. Han förklarade, att det i Bengalen och Uttar Pradesh förekom ett helt skrä, nästan en hel kast av sådana människor, varken män eller kvinnor men bådadera, som försörjde sig på underhållning genom dans och såg och spel, ofta vid bröllop eller begravningar. De hade alltid funnits. De var som zigenare, helt fria och ansvarslösa, utan hem och familj, och under de senaste tio åren hade de till och med nått social status genom att en ledare för dem kommit in i parlamentet. De var rika och välbärgade och kunde därför klä ut sig hur flott som helst. Under de senaste fem åren hade de också börjat uppträda som tiggare på tåg. Jag hade upplevt en för två år sen och sju förra året, men den här tog priset, då han faktiskt var en kvinna trots saknad av både bröst och höfter.

Tåget nådde fram till New Jaipalguri redan klockan 11, för första gången på många år kunde jag således börja ta mig upp till Darjeeling redan före middag, men det var svårt att hitta en jeep då Diwalihögtiden fortfarande härjade. Till slut fick jag nöja mig med en vanlig personbilstaxi, som jag delade med en familj. Chauffören var mycket trevlig, och jag tog upp Nepalfrågan med honom. Han sade, att det varje dag var nya problem i Nepal.

På vägen upp vid Sonada hade vi en tropisk slagregnskur, men himlen klarnade efter Ghoom, och Darjeeling bjöd på solsken. Väderleken lovade dock att bjuda på allsköns skiftande dramatik, då de tornande molnen belysta av solen mest liknade snömoln genom sin svindlande höjd och storlek. Jag fick tillbaka mitt gamla dormitorium i Tower View Lodge och satte på varmvattenberedaren för att äntligen kunna tvätta bort tågohyran och dra på mig rena kläder.

Allt var sig likt i Darjeeling. Glenary's och Kunga fungerade normalt, men Kunga hade renoverats. Samma tibetanska familj lagade samma underbara mat, men restaurangen hade gjorts ljusare och helt möblerats om, så att det nu fanns fler bord och plats för fler gäster. Till middagen där hade jag en japanska, som rest i Skandinavien och i Norge tvingats äta middag på restaurang för 800 norska kronor, vilket där tydligen var normalt. En rik japanska från Tokyo hamnar i Oslo och finner att Oslo är värre och dyrare än Tokyo. Också Sverige och Finland fann hon okristligt dyra och kalla. Min tibetanska värd därstädes kände omedelbart igen mig och undrade som vanligt hur länge jag skulle stanna. Däremot var min favoritlunchrestaurang "*Orient*" stängt för Diwali.

Denna högtids tredje dag firades överallt i Darjeeling med framför allt sång, dans och musik. Vart man kom hörde man glada inhemska sånger till trummor och annat livligt ackompanjement.

Och musiken och festen höll på. Ännu på måndagen uppträdde festande gatumusikanter i staden på de mest osannolika platser, i backar och på balkonger, och hela stämningen var över lag mycket hjärtlig överallt.

René var en naturaliserad italienare som bodde i Bergamo med föräldrar från Holland och Schweiz. Han var på väg till Nepal och hade redan ordnat med biljetter. Han var i Indien för första gången, och jag hade inte hjärta att beröva honom några illusioner. Problemen i Nepal kvarstod, busstrafiken var osäker, strejker kunde uppträda nyckfullt vid en gränsövergång så att bussen måste ta en omväg till en annan gränsövergång med tio timmars försening, så tyvärr var ingenting att lita på i Nepal. Man kunde flyga dit och gå på trekkingturer där det inte fanns maoister eller fattiga desperata rövare, men att åka omkring i Nepal med buss var säkraste sättet att råka ut för problem. Tyvärr såg det alltmera ut som att jag inte skulle kunna besöka Nepal den här gången heller — för sjunde året.

Det är framför allt osäkerheten som präglar Nepal. Nepaleserna är ett underbart folk, friskt och livligt, hjärtligt och utomordentligt vitalt, och alla deras bästa egenskaper förstod engelsmännen väl att utnyttja för sina Gurkhasoldater, samtidigt som de klokt nog respekterade nepalesernas integritet och självständighet, ty deras vildhet är inte att leka med. Det är den som då och då tyvärr urartat i politiken. Större delen av befolkningen i Darjeeling är nepaleser, och 1986 slog deras vildhet ut i fullt uppror, då de utropade Darjeeling som ett självständigt "Gurkhaland" med halva staden nedbrunnen som resultat. Det har lugnat sig sedan dess, Darjeeling har tilldelats en viss autonomi, men vildheten flammor fortfarande upp emellanåt, och politiska mord har präglat även 2000-talet. Nu är Gurkhapartiet i Darjeeling uppdelat i flera olika fraktioner, som tvistar inbördes och slåss emellanåt.

Det är väl detta syndrom som också präglar Nepal — den ystra vildheten blir ibland väl lössläppt, och då inträffar katastrofer som massakern på kungafamiljen av kronprinsen och maoisternas inbördeskrig underblåst av Kina för att destabilisera staten för att få ökat inflytande i den själva, ett misstag som engelsmännen aldrig skulle ha gjort.

För att kunna resa till Sikkim måste jag få min väska reparerad, så att jag kunde stänga mitt blixtlås, och för det anlidade jag min gamle skräddare, som lagat väskor förut. Det var måndag efter Diwali, han hade mycket att göra, men lovade bli klar med den till klockan 7. Klockan 7 bad han mig komma tillbaka efter 8. Då var den klar, och han bjöd mig på ett helt glas whisky på köpet, "*Red Stock*". Den var medioker men god, och där satt vi i hans lilla skräddarskrubb och pimplade medan hela gränden annars låg öde. Det var svårt sedan att hitta tillbaka upp till staden för de mörkklagda, vindlande och långa trapporna.

del 9: På vift i Sikkim.

Tisdagen den 13 november bjöd Darjeeling på en idealisk soluppgång i helt klart väder med Kanjenjunga i all sin prakt. Jag hann precis uppleva den innan min jeep skulle ta mig till Sikkim klockan 7. Resan dit gick smärtfritt, 100 km för 20 kronor (125 rupier), men sedan började problemen. I Gangtok fanns det inte en enda jeep kvar på platsen där jag alltid förr tagit en jeep norrut. En ung man försökte på bristfällig engelska förklara för mig att alla jeepar nu var i "*the jeepstand*". Menade han nere i staden? Måste jag gå hela vägen ner igen? Det verkade inte bättre. Men knappt hade jag börjat gå ner, så förstod jag vad han menade, när jag upptäckte en splitterny byggnad som helt enkelt var ett parkeringshus för alla jeepar norrut.

Min jeep skulle gå 12.30, så jag kunde ta mig en kopp te före det och fann mig ett förtjusande litet kyffe som hette "*Kanchan*" som innehades av en äldre dam som tydligen var halvblod och talade god engelska. Det visade sig att hon bott i England, och förra året hade några gamla vänner därifrån kommit och hälsat på henne efter 25 år. Hennes historia kunde vara hur intressant som helst, – hur hamnar man som halvblod med god engelska i förrådet som föreståndarinna på ett mycket ringa

tesjapp i utkanten av Gangtok? Alla kallade henne "auntie".

Min jeep avgick inte 12.30, det hade uppstått någon form av komplikation som det alltid gör i Sikkim med en oändlig väntan i ovisshet som följd, och slutligen hänvisades man till en annan jeep. Den fylldes snabbt med tolv personer och satte iväg längs sämre vägar än någonsin mot det helt pastorala avlägsna norra Sikkim.

Min tibetanska värdinna var hemma, och jag fick genast lunch med några omgångar te medan mitt rum ställdes i ordning, som tydligen inte använts sedan jag var här senast för ett år sedan. Därefter gick jag upp till klostret.

Där hade jag turen att råka mitt in i en Mokala-puija. Mokala är den svarta Buddha, en sorts motsvarighet till vår djävul, och det speciella Mokalarummet i klostret är helt dekorerat med svarta demonfresker, ungefär som nedre delen av Michelangelos "Yttersta domen" i Sixtinska kapellet men ett helt rum fyllt av bara dessa suggestiva djävulsfantasier, ett hemligt meditationsrum som i regel är stängt för turister men som jag nu för tredje gången fick uppleva i öppet tillstånd och med en puijaceremoni dessutom. Håll-i-gånget där inifrån med trummor och skrammel och dånande mässande hördes långa vägar när man nalkades, men när man inträdde visade sig orkestern och kören bara vara en enda munk med sonor strupstämma. Jag stannade tills ceremonin var över, varefter han förklarade att han hållit en fri Mokala-puija för sig själv. Han avslutade ceremonin med att ta upp ett föremål bredvid sig, sätta på det och ta det i fickan. Det var en mobil.

På kvällen hos min värdinna underhölls jag hjärtligen av en stamgäst som kände igen mig från tidigare år. Han beklagade att Sikkim förlorat sin konung men berömde Sverige för att fortfarande ha kvar sin. Han drack oavbrutet och fyllnade till mer och mer medan han sludrade värre och värre och kunde till slut bara tala om Phudongs fördelar gentemot Darjeelings nackdelar. Darjeeling var ju behäftat med den speciella charmen, genom ständiga kriser i vatten- och elektricitetsförsörjningen, att man intvålad i duschen plötsligt kunde råka ut för överraskningen att vattnet utan förvarning blev iskallt eller upphörde helt medan samtidigt ljuset slocknade, varmed man var hänvisad till sin ficklampa någonstans som enda möjliga räddning. Sådant, menade min dryckesbroder, var omöjligt i hela Sikkim. (Andå hörde Darjeeling geografiskt ursprungligen till Sikkim.) Han bad mig förklara vad jag fann för förändringar i Phudong respektive Gangtok och Darjeeling under mina tio år av resor här. Phudong hade inte förändrats alls, tack och lov, kanske bara moderniserats något litet, också Darjeeling hade förändrats litet, medan Gangtok hade förändrats totalt, plötsligt och explosivt. Gangtok må fungera bättre än Darjeeling, men man ser ytterst få turister i Gangtok medan Darjeeling är fullt av dem. Trots el- och vattenproblem och kylan och råheten på vintern förblir Darjeeling den charmigaste orten kring Sikkim – mest på grund av den oerhörda utsikten mot Kanjenjunga.

Han bjöd mig på en ypperlig middag med kyckling och kaffe, och bättre kunde dagen inte avslutas. Innan han blev helt redlös tog han sig hem på runda och vacklande ben. Han hade tömt minst tre flaskor. Då först märkte jag att han var halt. Nästa morgon var fullkomligt klar. För första gången någonsin skulle jag få uppleva hela Kanjenjunga från Singik, en önskedröm jag närt och försökt förverkliga i nio år. Detta var sjätte försöket, och det skulle äntligen lyckas.

Jag fick lift till Mangan med något så ovanligt som en dam. Jag hade aldrig tidigare upplevt en kvinnlig chaufför i Indien. Hon var dessutom vacker och i sin bästa ålder. Hon frågade ut mig om mina familjeförhållanden, och jag berättade om mina syskon i Amerika, min bror i Danmark och min 87-åriga mor. Hon hade båda sina föräldrar kvar, en mor på 77 år och en far på 84. Så frågade hon mig, som alla i Indien gör, varför jag inte var gift. De kommer alltid fram till denna fråga, som om den var den enda väsentliga i världen. Jag berättade som det var – jag arbetade för hårt och reste för mycket, var för fattig för att kunna ta hand om en hustru och ta ansvar för en familj. Då sade hon: "You can take me."

Där presenterade hon sig alltså helt apropå och helt improviserat med det generösaste erbjudande en kvinna kan komma med till en man. Jag var tyvärr svarslös. Efteråt tänkte jag, att mitt rättaste svar skulle ha varit: *"Thank you, but modesty forbids"*, – "Tack, men hänsyn förbjuder det." Hon visste att jag var 56, hon såg ut som högst 40 men var säkert äldre, hon kunde ha varit läkare på väg till sjukhuset i Mangan för att arbeta, och hon körde med en exceptionell reaktionsförmåga. Tyvärr levde vi i olika världar i olika kulturer med olika språk, men vi hade mötts över alla gränser, och jag skulle aldrig glömma henne. Hon släppte av mig i Mangan – gratis.

Naturligtvis var de anförda skälen inte de enda till att jag aldrig gift mig och inte haft ett förhållande på 23 år. Jag har alltid försökt hålla mig till den platoniska formen av kärlek som den enda hållbara och rationella, särskilt i vår tid av planetriskerande befolkningsexplosion. Jag undvek alltid gräl om de kunde undvikas, och i äktenskap kan de aldrig undvikas. Jag ville aldrig bli bedragen på nytt efter att ha blivit bedragen en gång. Och jag ville aldrig hamna under någon toffel. Som fri kan man ha hur många vänner som helst oberoende av kön. För en gift person måste alla ens relationer underordnas en, vilket aldrig passat min demokratiska frihetssjäl. Dessutom tror jag, att som fri kan jag älska desto mera. Det är kanske det viktigaste argumentet.

del 10: *Sikkim som bäst.*

Promenaden mellan Mangan och Singhik i norra Sikkim är väl en av de vackraste man kan göra i Indien, om vädret är klart och man får uppleva Kanjenjunga utan molnslöjor. Man kan knappast komma närmare hennes skönhet. Man kan inte ta på den, men det känns som om man kunde hoppa över dit, som över ett dike, de djupa floddalar på tusen meter eller mer, som är allt som skiljer. Kanjenjunga är vackrast på lämpligt avstånd från Darjeeling, men mellan Mangan och Singhik har man möjlighet att komma hennes skönhet riktigt nära, om bara vädret tillåter. För första gången på nio år var mig denna gång vädret nådigt, och det var bara att njuta och fotografera – i ett.

Som vanligt var det dock svårare att ta sig från Mangan än till. Jag anvisades en jeep och väntade lydigt en timme i den tills den fylldes. Då ombads jag lämna den för att ta en annan jeep. Naturligtvis var det orättvist och onödigt, men de ville bara att jag skulle färdas bekvämt. Trängseln i den första jeepen med 18 personer sittandes i knäna på varandra ansågs ovärdigt mig, så jag erbjöds en annan, där jag fick hela framsätet bredvid chauffören för mig själv.

Efter denna ytterligare höjdpunkt på resan gick jag också upp till klostren i Phudong och Labrang, men det senare erbjöd problem. Jag trodde mig ta en genväg upp men hamnade naturligtvis åt helvete vilse i urskogen där stigarna ledde ner mig i träsk och taggbuskar utan återvändo – det är alltid så i Indien. Går man vilse och fel så är man sedan så in i helvete fel. Plötsligt var man så framme vid vägen och kunde hitta rätt igen före solnedgången.

Till kvällen kom min värd hem efter att ha försökt värva ny arbetskraft från Darjeeling, detta smutsiga, hektiska, osunda ställe, som han kallade det. Han bjöd på en ordentlig grogg som varade hela kvällen – en underbar lokal honungsbrandy med långvariga effekter. De vanliga fyllegästerna uppträdde igen i värdshuskrogen, och vi hade roligt hela kvällen.

Resan till Gangtok följande morgon förlöpte utan komplikationer, i Gangtok skaffade jag mig omedelbart plats på en jeep till Pelling halv ett, vilket gav mig två timmar för Internet, lunch och förnyelse av minneskortet i min digitala kamera. Detta misslyckades totalt. Jag hade minsann försökt tidigare. Minneskort fanns

överallt men inte till vilka kameror som helst, och just till min fanns det ingenstans. Detta lär vara ett vanligt problem i Indien för folk med digitalkameror. De fotograferar lycksaligen för det vildaste, och när kortet är fullt kan de varken få nytt kort eller bränna bilderna på CD.

Ett annat problem i Indien är att de flesta tangentbord i cybercaféer är så nerslitna att bokstäverna utplånats. Man får då försöka minnas var bokstäverna sitter. Lyckligtvis håller Qwerty-systemet på alla tangentbord.

För min lunch gick jag till Glenary's på huvudgatan, där jag varit en gång förut med dåliga erfarenheter som resultat, vilket jag inte lärt mig något av, så jag gick dit igen. Jag beställde en liten kanna te. De gav mig en stor kanna kaffe. Jag ville inte förlänga väntetiden, så jag drack upp det. Enligt menyn skulle det ha kostat 60 rupier. Jag fick en räkning på 40 rupier och betalade den. Ingenting stämde, och det var bara att kvickt ta sig därifrån.

Resan sedan från Gangtok till Pelling erbjöd bara välsignelser. Jag hade turen att ha fått platsen bredvid föraren, så jag missade ingenting av några utsikter, som denna dag var helt exceptionella, då jeepen tog vägen förbi Namchi och Rawangla. Då vädret var idealiskt skymdes inget berg av något moln, och Rawangla ligger på 2100 meter. Det överkliga landskapet med dess svindlande höjder och bottenlösa daldjup erbjöd ett ständigt skiftande skådespel av utsäglig skönhet och färgprakt. Sikkim är ju orkidéernas land och kallas i turistprospekten för "blommornas paradiset" vilket faktiskt är med verkligheten överensstämmande – hela Sikkim är som en botanisk trädgård med blomsterprakt vart man än ser. Lägg till detta världens vackraste berg, Kanjenjunga med dess massiv av drabanter, och det otroliga sagolandskapet av gröna böljande kullar och bråddjupa dalar med vattenfall, forsar och floder med små lämpliga byar här och var med Indiens tätaste krogtäthet – i varje by finns det flera alkoholbutiker, och varje tesjapp har spritriktigheter. Vi passerade på vägen ett enormt institutkomplex, ungefär som ett gigantiskt schweiziskt sanatorium i Alperna, som stack en i ögonen med att ett av de stora huskomplexen var för bara kvinnor. Hela den enorma anläggningen var en avgiftningsklinik

Namchi ligger liksom Rawangla högt uppe på en ås i ett praktfullt läge precis mitt mellan Darjeeling och Kanjenjunga med utsikt mot båda – Namchi är mycket iögonfallande som det största samhället i sikte när man blickar från Darjeeling mot Kanjenjunga. Men ett tiotal kilometer ovanför Namchi reser sig en 45 meter hög staty av Padmasambhava, helgonet som introducerade buddhismen i Tibet. Hur de kunde konstruera en så stor staty så högt uppe på ett berg bortom all ära och redlighet borde överträffa Kristusstatyn ovanför Rio de Janeiro. Den här är mycket högre och mycket större och sticker en i ögonen ända från Darjeeling.

Precis när vi kom fram till Pelling dröjde dagens sista solstrålar ännu kvar över Kanjenjunga och färgade massivet i en stilla rosa glöd vibrerande av skönhetsmagi. Det var bara att hoppas att vädret skulle hålla sig.

del 11: Molnen skockas över Pelling

Och vem stöter man inte ihop med i Pelling om inte en grupp italienare? Det var tre unga italienare från Torino, två bröder och en flicka, plus en fjärde från, som han sade, Cicago. Han talade flytande italienska, och jag kände inte till någon sådan italiensk ort. De andra förklarade för mig att han var amerikan från Chicago men någonting så ovanligt som en amerikan som talade flytande god italienska.

Han var fransköttad med litterära intressen, så vi fick genast god kontakt med varandra. Alla fyra var första gången i Indien, men bara amerikanen Steven hade problem med kulturkrockarna. Han kunde inte få någonting att gå ihop, och han var

rädd att kulturchocken för hans del i Indien skulle förbli permanent. Jag förklarade helt lugnt för honom som det var, att antingen älskade man eller hatade man Indien, antingen lämnade man det genast och kom aldrig tillbaka, eller också kom man ständigt tillbaka. Kontrasterna, förklarade jag för honom, var de värsta i världen och blev ständigt värre.

Han hade varit i Bombay och Calcutta och frapperats av, att i Bombay, som hade världens värsta slum, levde världens rikaste man. I Calcutta, där tiggarna i slummen levde på 2 rupier om dagen (drygt 30 öre) hade de parabola antenner på slumtaken. I ett kloster som han besökte och överväldigades av genom dess skönhet och rikedom, fantastiska miljö och panorama, mötte han utanför en familjefar med sex barn av vilka två redan var döda, av de fyra återstående hade ett malaria, ett annat tuberkulos, det tredje aids och det fjärde parasiter och maskar i magen som var groteskt uppsvälld. Själv var han alkoholist och bad om pengar bara för att kunna ta sig till staden för att köpa sprit. Hans barn försökte undvika honom vilket inte gick, då han var deras ende far...

Han visste inte vad han skulle ta sig till i Indien och kunde inte bestämma sig för vad han skulle göra närmast, stanna i bergen eller fara till slättlandet, fara till Nepal eller inte. Jag tyckte han borde ge Nepal en chans men rekommenderade honom att hellre flyga dit än att ta bussen, för största möjliga undvikande av problem.

De tre från Torino hade varit i Bangla Desh och Calcutta samt Darjeeling innan de kom till Sikkim. Flickan Melissa var magsjuk, också Steven hade förlorat två dagar i Calcutta som utslagen med att föräta sig på oemotståndliga läckerheter, medan de två bröderna hade klarat sig och var helt oberörda av Indiens paradoxer och anakronismer, vilket också Melissa var. Jag har aldrig mött italienare i Indien som haft kulturkrocksproblem. Också Italien är ju liksom Indien som en egen kontinent med en egen värld för sig.

Vi hade hemskt trevligt tillsammans och talade ömsom italienska och ömsom engelska. De hade just kommit tillbaka från en omfattande rundtur kring alla klostren från Kacheopari och Yuksom till Tashiding och var mycket trötta och dessutom angripna av influensa och magproblem. Italienare är särskilt utsatta för magproblem i Indien då de äter så hjärtligt och gärna gott och rikligt, vilket är det enda farliga att äta i Indien. Dessutom gick det en influensa omkring i Pelling. En stackars norrman, Aslak från Bergen, hade hemsökts av en svår influensa i ena örat som nästan slagit ut hans balanssinne. Det var bara en förkylning.

Även Lama Yonda hade angripits. Jag gick upp till klostret för att träffa honom, när han inte var där gick jag ner till de mycket inspirerande ruinerna av den gamla huvudstaden Rabdentse, Sikkims andra huvudstad efter Yuksom, med en utomordentlig utsikt mot Tashiding och Rawangla, innan jag gick till hans skola för hemlösa och föräldralösa, hans livsverk. Han var vid gott mod och god hälsa, det var ett nöje att träffa honom igen, men utom sitt gamla rötsår i benet hade han som sagt fått den lokala influensan. Skolan var full av liv, alla klassrummen genljöd av frenetisk undervisning, och där var för tillfället tolv frivilliga lärare. En svensk hade varit lärare där under två månader tidigare i år tills han fick det vanliga visumproblemet – visum är svåra att få förlängda i Indien.

Italienarna hade från sin kontakt i Bangla Desh, där de var involverade i ett ingenjörprojekt, fått nys om att en cyklon var på väg in från havet. Det kunde innebära vad som helst. 9 november 1995 hade det inneburit 14 omkomna vid Mount Everest och katastrofala jordskred över hela Himalaya. Moln hopade sig i söder men nådde inte fram. Morgonen var fulländad med Kanjenjunga i all sin fullkomliga vithets bländande glans, som vid middag omsorgsfullt svepte in sig i moln, men vi hade sol hela dagen. På grund av molnen var det ingen idé att fara till Yuksom. Det var bara att sikta på Darjeeling klockan 7 följande morgon med buss ner till Jorethang och jeep upp till Darjeeling.

En holländare, Walter från Breda, hade trekkat upp mot Kanjenjunga och haft extremt kalla nätter ner till 15 minusgrader, så att hans sovsäck blivit fullkomligt utnött, men han hade haft idealiskt väder varje dag. Kyla i Himalaya tycks vara en garanti för vackert väder, medan om vädret blir för varmt är det ett allvarligt varningstecken. På mitt rum i Pelling gick temperaturen ner till 12 grader under natten – inte sämre än i Joshimath.

Det italienska sällskapet hade gjort Pelling till ytterligare en höjdpunkt på denna resa av höjdpunkter. De avreste samma morgon som jag med direktjeep ner till Siliguri för att sedan fortsätta till cyklonen i Bangla Desh, medan jag tog den gamla sönderslitna långsamma snigelbussen, som inledde med en halvtimmes uppehåll i Geyzing för te, frukost, snacks, gotter och allt möjligt. Framme i Jorethang fick jag däremot omedelbart en jeep och hann inte ens dricka en mugg te emellan utan fick ta det med i jeepen. Denna tog den branta genvägen upp till Darjeeling, en farlig väg där vad som helst kan hända, senast jag färdats den vägen hade kylaren på jeepen kokat så många gånger att det var säkrast att gå den sista biten, men denna gång gick allting väl. Endast cyklonmolnen, som denna dag slagit till mot Bangla Desh, förmörkade horisonten. Vi var framme i Darjeeling redan klockan 11 (efter bara fyra timmar) varvid jag genast ställde mig i en full timmes kö framför biljettluckan i järnvägsstationen – och fick plats på tåget till Delhi på tisdag. Det gav mig tre dagars respit i Darjeeling, där vädret genom cyklonen som var på väg nu redan började visa raa tendenser.

del 12: *Det svåra avskedet.*

Lördag kväll var cyklonens offer i Bangla Desh uppe i 1500. Darjeeling berördes inte, men molnen störde, som virvlade in över oss från utkanten av cyklonen. Morgonen i Pelling var hela världen täckt av moln 200 meter under oss, så att vi svävade på moln och var som på öar i hav av moln. Det skulle kanske bli verkligt hav, om FN:s aktuella väderleksrapport om klimatkrisen skulle visa sig riktig. Den uteslöt kategoriskt varje möjlighet till något tvivel på att människan ensam var skyldig till en klimatförändring som kanske redan skenade.

Två av mina reskamrater från Jorethang upp till Darjeeling var klassiska moderna hippies med hår ner till stjärten båda två och typiska exotiska kläder. Ännu mer exotiskt var deras ursprung. De kom från Alaska, närmare bestämt Kodiakön. Jag hade aldrig tidigare träffat på livslevande människor från Alaska. De såg märkvärdigt lika ut vilka människor som helst, kanske bara något extra bleka och blonda, som finnar. När jag berättade att jag kom från Finland medgav de att Alaska med dess klimat i många avseenden var precis som Finland.

Hela eftermiddagen förlorade jag på Internet, då uppkopplingen var så trög att man bara fick sitta och vänta hela tiden. Däremot ernådde jag oväntad succé med min digitala kamera. Över hela Indien hade jag sökt något ställe där man kunde köpa nytt minneskort, då mitt minne tagit slut, och överallt hade jag mött samma svar: "Din kamera är för avancerad för något av de minnen vi har." Och så plötsligt i Darjeeling i den gamla fotoaffären på The Mall tog expediten genast fram ett minne, bröt upp paketet (som var hårdplastat och svårforcerat) och installerade ett nytt minne som fungerade genast. Det var rena undret.

Det finns inget ställe i Indien eller Himalaya där jag känner mig så lugn och säker och hemma som i Darjeeling, fastän av alla platser jag besökt där den är den svårast hemsökta, av bränder, av mord, av inbördeskrig och ständiga konflikter. 1987 brann halva staden ner till följd av de vilda Gurkhanepalesernas inbördeskrig. Nummer två är Dharamsala, där varje gatsten och varje tibetan berättar om tragedier och flyktingumbäranden, förstörda familjer och liv, hemsökelse i Tibet och vemodet och tristessen i en ständig exil. Varför just dessa två ställen inger mig en sådan

säkerhet och hemkänsla, njutning och tillfredsställelse trots deras så uppenbara och levande blödande trauman kanske någon annan kan förklara bättre än jag.

Mitt på dagen stötte jag ihop med Dolly på the Mall, vilket bäddade för en hjärtlig förnyelse av vänskapen. Vi kom överens om att jag skulle komma på besök klockan 6 på kvällen, vilket besök kanske blev hela denna resas högsta höjdpunkt, som om den inte bjudit på tillräckligt många sådana tidigare. Hon hade mycket att berätta framför allt om den aktuella oroväckande situationen i Darjeeling, där ett nytt politiskt parti växt fram bara inom två månader som hotade destabilisera hela regionen. Darjeeling hade under 20 år sluppit politiska problem, som nu plötsligt hotade igen, då detta nya självständighetsparti betedde sig som en maffia och tyvärr gav associationer till maoisterna i Nepal. Partiet hade grundats av någon sångare, som vunnit någon betydande tävling och därigenom blivit stormrik, varför han haft råd att ge sig in i politiken med en mycket äventyrlig och betänkelig kurs. Tidigare fanns det bara två partier i Darjeeling, men nu finns det tre, som är ungefär lika stora alla tre och alla mot varandra. Det är bäddat för politiska konflikter hela vintern. Som det är nu hör Darjeeling till Väst-Bengalen och är styrt från Calcutta, 1987 bröt självständighetsrörelsen ut i fullt uppror med digert våld och vådelrar över hela Darjeeling, stormen lugnades ner genom kompromisser som garanterade Darjeeling ett visst självstyre, som med tiden skulle leda fram till en egen stat. Den nya politiska rörelsen vill ha denna nya stat nu genast och inte vänta längre. I stället för en lugn och säker kurs vill de styra rakt på målet och ignorera alla rev och grund som kan finnas på vägen utan att synas, som att styra rakt på en korallö utan att först försöka hitta rätt väg genom revet.

Medan vi satt där i godan ro medan jag fotograferade henne och hennes hem kom först hennes son och sedan hennes make hem. Den senare, som varit munk i Darjeelings japanska fredsstupa, berättade att nu den 86:e fredsstupan i Indien fullbordats i Delhi. Den japanska instiftaren av denna orden hade föresatt sig att bygga 100 av dessa fredsstupor i Indien och var inte äldre än i min egen ålder, så han skulle säkert lyckas. Meningen med alla dessa fredsstupor är framför allt en universell demonstration mot atomvapen och att de över huvud taget finns. Det yttersta målet är att få alla sådana skrotade, vilket intressant nog både Condoleeza Rice och Hillary Clinton även förespråkade.

Han gav mig en bok om detta och även en kalender med de finaste av alla dessa stupor som månadsbilder samt en tavla på den senaste stupan i Delhi. Jag blev helt överväldigad.

På morgonen hade jag vaknat klockan 5 och vandrat upp de 11 kilometrarna till Tiger Hill. Jag hade väntat mig cirka 50 jeepar där. Precis när jag kom fram strax efter soluppgången började jeeparna komma ner. De visade sig vara 175. Det innebar, att omkring tusen människor hade varit där uppe och trängts i utsiktsbyggnaden samtidigt. När jag kom fram fanns ingen kvar, så jag fick ha hela härligheten för mig själv. Vädret var perfekt. Ingenting dolde Makalu och Mount Everest, och hela dagen förblev sedan lika klar. På vägen därifrån gick jag den vanliga rundan 5 kilometer åt Kalimpong till, tillbaka till Ghoom och det gamla (riktiga) Ghoomklostret och därifrån upp till Vishnutemplet, allt för att få de bästa utsikterna mot Darjeeling och Kanjenjunga och kunna fotografera dem digitalt och för första gången med zoom. Det sistnämnda Vishnutemplet har också altaren och fresker ägnade åt Krishna, Buddha och Jesus, så det är tämligen universellt. Lunchen intog jag på Aliment, som alltid har äkta Darjeelinge, mycket fylligare och starkare än alla andra teer, eftermiddagsteet som sig bör på Glenary's med bakelse och middagen på tibetanska Kunga. Överallt följde mig strax efteråt ett gäng på fyra briter, som tydligen hade exakt samma preferenser som jag, vilket vittnade om att vi inte var helt fel.

Det blev fullt medan jag satt där på Kunga, och precis när jag blev färdig och skulle gå kom ett italienskt par, som inte fått plats om jag inte avlägsnat mig.

Därmed kunde vi inte umgås, vilket var synd, då de var hur trevliga som helst och från Rom dessutom. Vi hade dock en lång och livlig konversation vid dörren, då de tänkte sig till Nepal och ville veta vilka fallgropar och eventuella minfält som väntade dem.

På Glenary's hade de numera offentlig TV, som tydligen mest visade klassiska filmer. En dag var det "Troja" med Brad Pitt och Peter O'Toole, och idag var det "Fiddler on the Roof" med Topol.

Solnedgången blev praktfull och uppfångades även den digitalt. Hela det omätliga Kanjenjungamassivet fullkomligt blödde och dominerade hela horisonten och staden och en molnfri himmel. Det blev mitt avsked från Darjeeling för den här gången. Svårare kunde det inte bli att lämna Darjeeling.

del 13 : *Tillbaka till kaos*

Att Darjeeling hade problem gjorde det inte lättare precis att lämna detta mitt älsklingsställe i Indien, som jag förblivit trogen ända sedan det blev min första kärlek här för 15 år sedan. Då låg halva staden i brandhärjade ruiner, och efter 15 år hade nästan allt restaurerats – utom Hotel Mount Everest, stället där alla filmstjärnor och berömdheter bodde med det förnämsta läget och bästa utsikten över Darjeeling mot Kanjenjunga. Det hade också restaurerats men inte fortare än med en hastighet av ungefär ett nytt fönster i året, och det gick allmänt rykten om att det spökade där. Dessutom var det naturligtvis också ett offer för arvstvister, vilket inte precis förbättrade läget.

Nu var hela Darjeeling i riskzonen för en politisk dragkamp mellan separatister/secessionister (militanta Gurkhas under ledning av en karismatisk nepalesisk sångare Prashant, som lyckats få nästan alla nepaleser med sig och massivt stöd från Nepal, *nota bene* även från maoisterna,) och moderata författningstrognas, som ville gå den långa säkra vägen mot full status av egen stat inom den indiska unionen. Båda fraktionerna hade alltså samma mål. Enda skillnaden var att radikalerna ville gå hårt fram och forcera allt genast, medan de mera klarsynta ville göra det ordentligt och långsammare. Dessa politiska fraktioner hotade nu slita Darjeeling i tu igen efter 20 år av fred och utveckling, som att vrida klockan tillbaka till det primitivistiska inbördeskrigets dagar med bara destruktivt resultat. Våldsamheter var knappast att befara, men hela regionen kunde mycket väl förlamas av vilda strejker hela vintern fram till mars.

Nepaleserna är små, ettriga och vilda, de är ett idealiskt bergsfolk, det finns inga bättre bergslöpare än *sherpas* och bergssoldater än *Gurkas*, de är utomordentligt uthålliga, pålitliga och trogna, men deras nitroglycerintemperament är inte att leka med. Samtidigt som de kan tåla vilka strapatser som helst kan de gå till vilka ytterligheter som helst.

Samtidigt hade jag då fått denna bok i min hand om en japansk munk född 1885 som trotsade hela sin tid och sitt samhälle i Japan med att vägra bli soldat och i stället bli konsekvent pacifistisk munk. Han hade grundat denna orden vars främsta uppgift och mål var att oförtrutet verka för en skrotning av alla världens kärnvapen. När kejsar Horohito för första gången besökte USA 1975 fick han naturligtvis frågan vad han tyckte om Hiroshima och Nagasaki. Genom sin ställning kunde han bara ge ett diplomatiskt svar: "Vi kan bara resignera, men vi får inte glömma att det var krig då." Vår munk menade att hans kejsare gick miste om tillfället att inför alla världens media få yttra den universella självklarheten, att fällandet av atombomber i akt och mening att mörda så många människor som möjligt på en gång var en katastrof för hela mänskligheten, inte bara för Japan.

Hela hans bok, som kommit ut först i år 20 år efter hans död och 120 år efter hans födelse, andas denna konsekventa universella pacifistiska humanism helt disciplinerad av klartänkthet och sunt förnuft. Han är buddhist och lever helt i enlighet med buddhismens renlevnadsregler utan sex och ägodelar, men i likhet med Gandhi och Rabindranath Tagore inbegriper han i sin högt utvecklade religionsfilosofi alla andra religioner och har mera gott att säga om Muhammed och Jesus än om hinduismen. Han träffade Gandhi redan 1933 och omfattade varmt dennes konsekventa icke-vålds-politik, som ju sedan även blev Dalai Lamas. Han pekar på det faktiska resultatet, att Gandhis icke-vålds-politik ledde till Indiens frigörelse och självständighet, den första och största hörnstenen som bröt sig ut ur det mäktiga brittiska imperiets solida nästan osårbara fästning. Han menar att därmed alla de krafter outtröttliga nit som eftersträvar världsfred, världsenhet, världsdemokrati och fullständig kärnvapenfrihet en dag måste se sin strävan kröns med seger.

Jag fick boken nästan dagsfärsk från tryckeriet i sin första upplaga av min gode vän buddhistmunken, som själv deltagit i att sprida den japanske mästarens verk över världen, numera Dollys make, direkt efter att den 85-e fredsstupan invigts i Delhi. Dessa vita fredsstupor finns snart sagt över hela världen.

Även detta var Darjeeling, som jag älskade och lämnade med större saknad och svärmod än någonsin.

En thriller utspelade sig i Siliguri. Jag lämnade Darjeeling halv 10, jag hade tänkt lämna 10 då jag trodde tre timmar skulle vara tillräckligt för resan till Siliguri och dess tågstation New Jaipalguri, känt som NJP. Det var inget fel på jeepen, men trafikstockningarna var oerhörda. När vi äntligen lämnat bergsvägarna bakom oss var klockan redan kvart före 12, och det var 15 kilometer kvar bara till Siliguri. Jag hoppades innerligt på att bli körd ända till järnvägsstationen. När vi var framme kvart över 12 var så icke fallet. Jag måste ta en autorickshaw vidare, och i en sådan nödsituation blir man alltid föremål för utpressning, som om det lyste om en inför alla att man var i panik, vilket kunde dras fördel av. Föraren ville ha 100 rupier, vilket var absurt. Jag föreslog 50. Schackrandet hade jag inte tid med, så det slutade vid 80. Naturligtvis måste han sedan stanna för att fylla på bensin, medan minuterna kröp vidare allt snabbare. Min tågtid var 13.05, och det var tio kilometer till stationen och knappt en halvtimme kvar.

13.05 nådde vi stationen, och precis då kom tåget. Hade det inte varit 7 minuter försenat hade jag missat det med oöverskådliga förseningar som följd, då jag i så fall även troligen missat Dharamsalabussen och kanske tvingats övernatta i Delhi. Framför allt slog det mig, att hade jag inte brutit upp en halvtimme tidigare än beräknat från Darjeeling hade dagen havererat. Vem sade till mig att starta en halvtimme tidigare? Ingen.

Tågresan blev utomordentligt stökig som vanligt fastän det var Indiens bästa tåg. I min kupé reste en hel familj som bredde ut sig och lät ingen av oss sitta bekvämt, mitt enda vita resällskap var en fyrkantig jätte till amerikan som liknade Fatty Arbuckle som ett bär och hade tonvis av bagage, som inte fick plats, då någon redan ockuperat allt ledigt utrymme under våra bänkar från en annan kupé med skrymmande kistor. Varför insisterar alltid de flesta på att resa med för mycket bagage? Det är ju alltid bara besvärligt för alla. En kraftig sikh i kupén bredvid insisterade på att under hela resan spela samma stressiga skrällande skärande galna indiska popmusik på sin DVD. Då han var stor och kraftig och inte ens i vår egen kupé var det inget att göra. Amerikanen var från San Francisco och hette Fred och hade kommit till Indien med flyg från Thailand bara för att köpa te i Siliguri. Han var mycket trevlig, fryntlig och älskvärd, som Fatty Arbuckle, och hade varit i Indien tre gånger tidigare tydligen bara med god behållning. Han trodde restiden skulle ta 18 timmar. Den tog 27.

Klockan 4 följande eftermiddag var vi framme i Delhi, där det gällde att brottas igen med det totala kaoset i form av oändliga hysteriska människomassor. Bara att ta sig över en järnvägsgångbro från stationen var ett helvete, då den ena nedgången på andra sidan var avstängd, så att både strömmen upp och ned av tiotusentals människor kämpande för att komma fram till sitt tåg eller ut från stationen hänvisades till en enda lång trappa ej mer än tre meter bred. Om någon fallit hade katastrofen varit ett faktum. Som det var flöt den dubbla strömmen oändligt långsamt under massiv trängsel.

Senast jag tagit tunnelbanan i Delhi hade den varit ny och nästan folktom. Nu var det samma oändliga påträngande köer framför biljettkassan och ner till tågen som på järnvägsstationen – indierna hade lärt sig använda sin tunnelbana och effektivt uppfyllt även den med sina kökaosmassor. Tåget var proppfullt som i Japan, det var till att stå hela vägen till *Kashmir Gate*, där ingen antastade mig på vägen till busstationen, där jag fick min nattbiljett till Dharamsala. Sedan kunde jag äntligen i min väntan på bussen sätta mig ner vid en kopp te utan att hela min omgivning skakade, trängde på, förde oväsen eller hotade med någon katastrof.

Det var Voltaires födelsedag (den 21 november), han med jordbävningen i Lissabon i "*Candide*", men också Harpo Marx födelsedag (1888). Den japanska munken hette Nichidatsu Fujii, kallad Guruji, 1885 till 1985. Han blev alltså hundra år gammal och var aktiv in i det sista.

del 14: *Eftersnack i Dharamsala.*

Johannes mötte mig i Dharamsala. Då jag anlände sent, (resan Darjeeling-Dharamsala tog precis 48 timmar,) var det för sent att tänka på en *trek* upp till Triund, men i stället gjorde vi en vända åt väster till ett område som jag inte besökt sedan vi tillsammans med Tony utforskade Dharamsala för första gången i januari 1995.

Jag berättade för honom om mina upplevelser av den japanske munken Nichidatsu Fujii, och naturligtvis kände han mycket väl till honom. Jag påpekade munkens tolerans för Muhammed och Jesus och hans besvikelser på hinduismen, vilket föranledde vår vanliga granskning av världsreligionerna igen.

"Guruji hade en ganska naiv uppfattning om islam och kristendomen då han aldrig närmare lärt känna dem. Hans universella tolerans är typisk för en väl förankrad och högt utvecklade buddhist. Hans kritik mot hinduismen var väl befogad då han lärt känna den väl i Indien. Vad som markant skiljer buddhismen från alla andra religioner är den höga vikt den fäster vid dess andra bud. Dess första bud är: Du skall icke döda, vilket judendomen ju redan stadfäste långt före Buddha, medan dock judarna aldrig dragit sig för krig och uppror och till och med attentat och terrorism. Buddhismen respekterar allt liv och vill helst inte ens döda en insekt. Men dess andra bud är än mer djupgående. Det är: Du skall icke stjäla, vilket inbegriper all sorts parasitism och exploatering, kolonialisering och utsugning. Konsekvensen av buddhismens andra bud är faktiskt ett förkastande av kapitalismen, vilket kristendomen aldrig gjort. Tvärtom. Kristendomen har alltid förespråkade missionering, tvångsmisionering, kapitalism och egentligen allt som indirekt medför stöld, framför allt stöld av frihet. Kristendomen ville ju till och med med dogmatiskt våld beröva mänskligheten reinkarnationsmöjligheten, vilket var extremt förkastligt och dumt, genom att reinkarnationstanken med dess följdenliga lära om *dharma* och *karma* måste öka moralen. Är man medveten om att de brott och misstag man begår i detta liv kan hämna sig i nästa, så blir man klokare och försiktigare. Genom att kristendomen dogmatiskt bannlyste den tanken blev kristendomen inget annat än en roffarsekt, då varje kristen trodde det räckte med att bikta sig för att kunna börja synda på nytt. Därmed står både hinduismen och

buddhismen skyhögt över kristendomen. Hinduismen har dock inte alls fäst samma vikt vid budet "Du skall icke stjäla" helt enkelt för att ingen stal på den tiden då hinduismen kom till, ingen var rik, fattigdom och nöd fanns inte då förnöjsamheten präglade allt, hinduismen bryr sig inte om det materiella medan tiggare respekteras och har samma status som vilken vanlig hindu som helst, medan buddhismen är den första religion som utvecklar en etisk moral med samvetet som högsta auktoritet. Islam skall vi inte tala om, då den direkt oförblommerat predikar tvångsmissionering genom våld och heligt krig och därmed är helt skrupelfri och struntar både i samvete och konsekvenser. Det är en utpräglad diktaturreligion som bara kan leda till bråk i det oändliga." Så frågade han plötsligt: "Vad är din mening om scientologerna idag?"

Jag fann mig genast. "Den samma som den alltid varit sedan 1969. Det är inget fel på den som filosofi eller som vetenskap, och dess enda fel som religion är att den kostar pengar."

"Glöm dock inte att den kommer från Amerika och följaktligen måste kosta pengar. Alla religioner i Amerika är extrema penningsslukare. Dock är det förvånansvärt att scientologernas grundare, som dock försökte rota sin religion i hinduismen och buddhismen, lärde sig så litet av dem och förblev så okunnig om det materiellas förbannelse att han gjorde sin religion till världens dyraste, vilket i de flestas ögon måste verka menligt på dess trovärdighet. Alla religioner var från början gratis och är det i princip fortfarande, utom amerikanska religioner."

Jag kunde bara ge honom fullkomligt rätt i, att så fort religion förenas med pengar måste dess trovärdighet bli lidande, då varje religion i princip bara handlar om det eviga i olika former, som har minst av allt med pengar att göra. Desto mer utomordentlig i sin höga moral, etik och renlevnad framstår då den japanska munken Nichidatsu Fujii, som från början förkastade all egendom, all karriär, hela sitt samhälle och hela sin tid för att som tiggarmunk konsekvent bara verka för freden.

Sedan bad han mig förklara Nepalfiaskot. "Det var väl fjärde eller femte gången du misslyckades med att ta dig dit. Vad hände den här gången?" Det blev en lång historia: den fatala *Diwaliförseningen*, som kostade mig tre dygn, alla varningarna om problem vid gränserna och strejkhöten, det nya nepalesiska bråket i Darjeeling, och så vidare. Om det sista visste han ingenting. "Det måste jag sätta mig in i," sade han. Och i stort sett ursäktade han mig – för den här gången.

Jag framhöll hur positiv resan ändå hade varit, vackert väder hela vägen, bara två molniga dagar, i Gwaldam och i Pelling men utan regn och uppklarnande, jag berättade om cyklonen över Bangla Desh som tagit minst 3300 liv, kanske upp till 10,000, som däremot stannat där, och hur i övrigt allting hade fungerat perfekt. "Inte ens någon bedragare på vägen?"

Jag berättade då två historier jag hört på vägen. Den ena handlade om en engelsman som för första gången kom till Indien. Han råkade ut för den kashmirska turistmaffian, som lade beslag på honom totalt. Han blev i praktiken inspärrad på ett hotell och kunde aldrig lämna det utan eskort, han kunde inte göra något själv, utan vad han än ville och behövde, så skötte maffian om det "bara för att beskydda honom", och till slut gick det för långt när utflykterna till diverse sevärdheter kostade honom 45 pund om dagen (600 kronor). Det fanns andra utländska gröngölingar på det hotellet också som gnydde om att de levde som fångar. Till slut rymde han under en utflykt i panik när hans väktare för en gångs skull såg åt ett annat håll.

Den andra historien handlade om en tysk. Det var strax efter Berlinmurens fall. Min källa träffade denna tysk och förvånades över att han hade så bråttom att försvinna. När han väl var försvunnen kom en mängd arga lokala förmågor till hotellet och frågade efter honom. De var beväpnade till tänderna och ville veta vart tysken tagit vägen. Ingen visste. De blev ännu argare och rusade ut under härskrin som: "Vi ska döda honom!" svingande sina machetes med knivar i munnen.

Det visade sig att tysken växlat till sig ganska mycket pengar. Men när växlarna kom hem och stolt visade upp vilka förmögenheter i D-mark de lurat till sig visade det sig, att dessa D-mark var östtyska D-mark och inte bara omöjliga att växla utan dessutom värdelösa. Möjligen kunde de växlas in för låg kurs i före detta Östtyskland. Här hade alltså en tysk lurat en hel hop penningssnikna hinduer och det rejält.

En annan historia jag hörde gällde en ö utanför Gujarat som hette Diu, en före detta portugisisk koloni, där befolkningen fortfarande var helt portugisisk 30 år efter det portugisiska kolonialväldets fall. Det skulle vara ett paradiset där man kunde leva billigt och i fullkomlig ostördhet av turismens färor. Det var dessutom lättillgängligt med buss och färja, och få kände till det. Jodå, Johannes kände till det och bekräftade mina uppgifter, "men," sade han med en dämpande hand vid munnen, "låt det vara intakt."

Därmed var vi inne på kolonialismens för- och nackdelar. I Rishikesh hade jag till min förvåning och positiva häpnad ännu blivit kallad "*sahib*". Jag vågade förfäktas, att portugiserna aldrig skulle ha släppt sitt kolonialvälde, med tanke på hur det sedan gick för Angola i kroniskt inbördeskrig, tragedierna på Timor, eländet i Mozambique, och så vidare. "Inte engelsmännen heller," menade Johannes, "även Västafrika hade utan tvivel klarat sig bättre om fransmännen fått stanna kvar när man synar utvecklingen i Elfenbenskusten, Tsad, Algeriet och Kongorepubliken. Däremot tvivlar jag på att holländarna kunnat stanna kvar i Indonesien. Belgarna i Kongo är ett kapitel för sig. De bar sig illa åt med att avsiktligt lämna efter sig ett sju helvetes kaos. Engelsmännen uppfostrade i alla fall indierna till att kunna ta hand om sitt land i en modern tidsålder. Belgarna gjorde ingenting för negrerna men tänkte bara på sig själva. Där kan vi tala om kristet rofferi och kapitalistisk utsugning och exploatering i sin prydno. De stal ett land, gjorde vad de kunde för att exploatera det och tog med sig allt därifrån när de slängde det tillbaka. Engelsmännen, fransmännen, portugiserna och holländarna byggde i alla fall upp sina kolonier och gav tillbaka ett lån med ränta."

del 15: *Sista dagen i frihet.*

Johannes var road av att jag två gånger blivit tagen för en hindu. "Du lär dig, du lär dig," sade han. Första gången var av en hindu i Manali, och andra gången var av nepaleser i Darjeeling. Det är faktiskt inte så stor skillnad mellan hinduer och européer utom till hudfärgen, och hinduer är i regel spensligare.

Resan kom till följd av det gudomliga vädret att bara bestå av höjdpunkter, och sista dagen lyckades jag bokstavligen kröna dem alla med att ta mig upp till nästan 4000 meter vid det lilla hindutemplet högt ovanför *Snow Line*. Det var inte mer än en plattform med ett litet altare som i en hydda, och utsikten var inte heller särskilt märkvärdig, men det var ändå nästan 4000 meter och bara 500 meter lägre än Chambapasset på andra sidan ovanför glaciären, vilket vittnar om min ovanligt goda fysik, då jag inte ens var trött efteråt om dock något ansträngd i ryggen.

Mina kläder hade då fått utstå värre påfrestningar än kroppen, ty byxorna hade gått upp och spruckit (i vecken, inte i sömmarna,) och två gånger hade jag fått reparera sandalerna.

Bussresan ner till slättlandet och Delhi sedan innebar därmed en nivåskillnad på 3500 meter inom tolv timmar.

Mina sista nya goda vänner var ett ungt par jag träffade vid *Snow Line*, som då just kommit ner från Chambapasset på 4460 meter. Hon var spanjorska medan han var en yankee från Connecticut, men de var här för att arbeta. De deltog i det ytterst behjärtansvärda arbetet i "Läkare utan gränser" och var nu stationerade i Benares,

där det nyligen smällt av sex bomber applicerade av maoisterna, som också sprängt sönder diverse järnvägsspår. Bomberna i Benares var dock riktade mot myndigheterna.

På bussresan ner var jag i gott sällskap med en hel klunga tibetaner, som alla skulle till Mainu Ka Tilla, tre nunnor och en robust munk samt min närmaste medpassagerare, som var mycket hjälpsam. Jag fann mitt gamla *Guest House* från september och återfick mitt billiga rum högst upp, där jag kunde tvätta av mig det värsta i min första varma dusch efter Darjeeling. Fötterna var hårdast belagda, medan kläderna var förvånansvärt rena och inte behövde bytas. Byxorna fick jag emellertid skrota när jag kom hem, medan jackan, trots många revor och fransar, nog kunde tåla någon Indienresa till med sin outhärliga rikedom på praktiska behövliga fickor.

Tibetanerna tog väl hand om mig i Mainu Ka Tilla, där jag i lugn och ro kunde njuta av resans sista lunch och middag med *thenthuk*, min oslagbara tibetanska favoriträtt, samt mina sista mängder riktigt indiskt te. Det var slående hur mycket lyckligare tibetanerna överallt hade varit på min resa än indierna. Också nepaleserna var lyckligare men ettrigare och vildare, som om de hela tiden gärna hängav sig åt hysteri (och nästan psykopati, vilket slog ut i klar låga i Darjeeling tre dagar efter att jag lämnat mitt indiska älsklingsställe, då ledaren en viss herr Gurung för ett utbrytarparti mördades med klar risk för nya oroligheter i hela Darjeeling- och Gurkhalandet,) medan tibetanerna överallt och framför allt i Dharamsala var harmoniska, lyckliga och disciplinerade och klart njöt av utbytet med västerlänningar. Ändå är dessa tibetaner världens hårdast utsatta folk, berövade sitt hemland, drivna i exil över 6000-metriga pass i en ständig flod om 3000 om året, i Tibet med våld berövade sin identitet och kultur som ersatts med kronisk militär hjärntvätt och ateistiskt-materialistiskt förtryck och så vidare. En av de böcker jag läste under resan var den ungerske nobelpristagaren Imre Kertesz' "Mannen utan öde" om författarens upplevelser av Buchenwald och Auschwitz under kriget, som han överlevde. Denna märkliga dokumentär klingar ut i en lovprisning av det underbara koncentrationslägret, där man trots allt kunde trivas och framför allt överleva trots den outhärligt svåra utmaningen, varför detta helvete ändå kunde betraktas som ett paradiset och efteråt minnas med saknad och rosenskimrande nostalgi. Det är kanske så tibetanerna upplever sin aktuella situation: som en orättvis och oerhörd utmaning som man dock kan överleva och göra det bästa av.

Som kontrast kom man sedan hem till ett Skandinavien försänkt i vinterns fimbulmörker där alla dessa nordbor i jämförelse med de livliga, snabba och tempoberusade nepaleserna och hinduerna alla verkade som okontaktbara zombies. Vintern i Skandinavien hälsade en inte välkommen tillbaka.

En sista höjdpunkt på denna resa av idel höjdpunkter: det var fullmåne under flygresan hem. Naturligtvis var det mest moln på vägen, men jag hade fönsterplats på vänster sida, så jag hade utsikt mot söder med månen som en sorts världsstrålkastare över ett osannolikt landskap från 11,500 meters höjd med Aralsjön och Kaspiska Havet skimrande och blänkande långt där nere, medan man tydligt kunde se horisontens svaga rundning och ojäviga antydning om jordens rundhet. Det var minst sagt en märklig belysning och utsikt, som om jag inte haft nog av strålande solbelysningar och utsikter under hela denna magnifika resa.

Slut (första advent 2007)